

Sofie Frøysaa
Ulrikke Falch

Tyttövoimaa!

Ensiapu-
pakkaus

WSOY

Norjankielinen alkuteos

Jenteloven. Feministisk førstehjelp.

Copyright © Gyldendal Norsk Forlag AS 2018

All rights reserved.

Suomenkielinen laitos © Kati Valli ja WSOY 2019

ISBN 978-951-0-44323-1

Painettu EU:ssa

Tyttövoimaa!

Ensiapu-
pakkaus

Ulrikke Falch ja Sofie Frøysaa

Kuvittanut Ida Neverdahl

Suomentanut Kati Valli

Werner Söderström Osakeyhtiö
Helsinki

#SQUADGOALS

Hei sinä, joka juuri avasit tämän kirjan.

Todennäköisesti olet tyttö – ja se on mahtava juttu! Kirjoitimme nimittäin tämän kirjan siksi, että olemme itse tyttöjä ja tyttöjen puolella, mutta myös siksi, että olemme hemmetin kyllästyneitä sukupuolisyrijntään sekä inhoitaviin tilanteisiin, joihin joudumme vain siksi, että olemme tyttöjä. Kokosimme siis henkiinjäämisoppaan, jonka toivomme auttavan sinua, kun tarvitset tukea, neuvoja ja vinkkejä – tai kun vain haluat tuntea olosi vähemmän yksinäiseksi jossakin kurjassa tilanteessa.

Tiedämme kaiken siitä, mitä on tulla kohdelluksi epätasa-arvoisesti pelkästään siksi, että on tyttö. Muut ovat lukemattomia kertoja ottaneet vapauden kertoa meille, miten meidän pitäisi käyttäytyä – siis tyttöinä. Kun olimme teini-ikäisiä, Ulrikke sai koko ajan kuulla olevansa liikaa, liian iso ja vahva. Sofielle sanottiin, että hän oli liian kunnollinen, liian laiha ja varovainen. Meistä molemmista

alkoi tuntua siltä, ettemme olleet sellaisia kuin meidän olisi pitänyt olla. Lopulta toivoimme vain, että voisimme olla näkymättömiä. Sen sijaan meistä tuli kummastakin omalla tavallamme vielä näkyvämpiä: Ulrikkesta tuli aina vain laihempi vakavien syömishäiriöiden seurauksena. Sofiesta tuli koko ajan poissaolevampi, ja lopuksi masennus sai hänet jäämään sänkyynsä.

On olemassa merkkejä siitä, että me emme ole ainoat, joiden mielestä ihmiselämä on ajoittain todella vaikeaa, ja että tämä koskee erityisesti tyttöjä. Norjan Ungdata-tietopankkitutkimuksen mukaan (NOVA 2014) suunnilleen joka neljäs norjalainen 15–16-vuotias tyttö kärsii masennusoireista, ja joka kolmas tyttö sanoo olevansa vain vähän tyytyväinen itseensä. Mielialalääkkeiden käyttö nuorten tyttöjen keskuudessa on lisääntynyt 85 prosenttia vuodesta 2010 (Bergersen 2018). Emme vain yksinkertaisesti pysty suoriutumaan kaikesta, mitä ajatelimme muun maailman meiltä

vaativan.

Miksi sitä, millaisia meidän – ei vain tyttöjen, vaan myös poikien – pitäisi olla, määritellään niin tiukoilla säännöillä? (Puhumattaakaan siitä, jos et katso kuuluvasi kumpaankaan näistä ryhmistä. *That's when all hell breaks loose.*) Miksi sukupuoliroolit ohjaavat niin vahvasti sitä, miten meidän tulisi käyttäytyä? Mietipä hetki tätä:

- Miksi on niin, että pojat saavat tapella ja olla fyysisiä – »pojat ovat poikia»?
- Miksi on niin, että tyttö voi itkeä koulun käytävällä – »sellaisia ne tytöt ovat» – mutta jos poika itkee, häntä sanotaan heikoksi?
- Miksi on niin, että jos poika kaatuu pelatessaan välitunnilla jalkapalloa, hänen käsketään »kestää se kuin mies», mutta jos tyttö kaatuu, häneltä kysellään heti, onko hän kunnossa?
- Miksi poikaa sanotaan homoksi, ellei hän ole tarpeeksi »poikamainen»?
- Miksi on positiivista olla »poika-

tyttö», mutta »tyttöpoikaa» taas ei ole koskaan käytetty kehuna?

Meidän on usein pitänyt kestää vähän enemmän vain siksi, että olemme tyttöjä. Ulrikke teki kaikkensa, jotta koulun pojat pitäisivät hänestä, kun taas Sofie teki kaikkensa, jotteivät he huomaisikaan häntä. Joka tapauksessa koimme molemmat, että pojista oli usein ihan okei keskeyttää meidät, kommentoida ulkonäköämme tai toimiamme tai ylittää henkilökohtaiset rajamme. Tiedämme, ettei tämä koske ainoastaan meitä. Norjan lapsiasiavaltuutetun raportista (Barneombudet 2018) ilmenee, että seksuaalinen häirintä nuorten keskuudessa on yleistymässä, ja että yksi syy siihen on tiedon ja ohjauksen puute (Nordaas 2018). Pitääkö meidän sietää seksististä käytöstä ja häirintää koska pojat »nyt vain ovat sellaisia»? Älkää viitsikö. Ei kukaan vain *o/e* sellainen. Se opitaan. Ja se hyväksytään. Seksuaalinen häirintä ja

epätasa-arvoinen kohtelu eivät ole ilmiöitä, jotka yhtäkkiä vain pullahtavat pintaan aikuisena ja työelämässä (#metoo, anyone?).

Älä nyt ymmärrä väärin, me olemme toki etuoikeutettuja. Sukupuolten välisissä tasa-arvoasioissa me länsimaissa olemme paljon pidemmällä kuin monissa muissa maissa, sitä ei käy kiistäminen. Esimerkiksi Kuwaitissa naiset saivat äänioikeuden vasta vuonna 2005. Koko maailman tasolla tehtävää siis riittää vielä. Mutta muutokset yhteiskunnassa eivät tapahdu itsestään – ne tapahtuvat, kun tuomme vääryydet ja epäoikeudenmukaisuudet esiin. Tytön asema maailmassa muuttuu vain, jos vaadimme sitä. Tasa-arvo on ikuisuusprojekti. Eikä asia ole niin, että feminismillä olisi jokin konkreettinen tavoite, johon päästyä homma on valmis. Emme me yhtäkkiä pysähdy tasolla 100 ja totea: *No niin, kamut, nyt ollaan maalissa. Koko peli on pelattu läpi.* Vähintään yhtä tärkeää on, ettemme pidä itsestäänselvyytenä sitä, minkä puolesta esiäitimme taistelivat ja minkä ansiosta olemme nyt tässä pisteessä.

Joten riippumatta siitä, oletko tyttö vai poika vai vähän kumpaa-kin vai et kumpaakaan: jos olet ottanut käteesi tämän kirjan, olet sydämellisesti tervetullut joukkoomme *for life*. **Tyttövoimaa** opettaa taistelemaan seksismiä ja sukupuolisyrintää vastaan – siksi,

että voit olla mukana muuttamassa maailmaa vähän joka päivä, mutta myös siksi, että selviäisit arjesta sekä kaikista niistä vaatimuksista ja odotuksista, joita meille asetetaan.

Kirjoitimme tämän kirjan, koska olisimme itse tarvinneet sitä nuorina. Se perustuu omiin kokemuksiimme tytön elämästä nyky-Norjassa: millaista on olla tyttö koulussa, millaista on elää tytön kehossa, millaista on olla tyttö, joka haluaa seksiä – tai joka ei halua seksiä. Olemme kokeneet sen ja toivomme, että taktiikkamme, strategiamme, neuvomme ja niksimme saisivat sinut tuntemaan olosi vähemmän yksinäiseksi. Kirjoitimme myös oman kertomuksemme siitä, miten meillä meni kaikkein kurjimpina aikoina. Kirjaa voi toisin sanoen lukea monella eritavalla – lue meidän tarinamme ensin tai käytä kirjaa oppaana törmätessäsi hankaliin tilanteisiin.

Annoimme kirjan alkuperäiseksi nimeksi **Jenteloven**, Tyttöjen laki, koska olemme laatineet oman lain. Sen pykälät on koottu kirjan loppuun. Ja niitä aiomme noudattaa loppuikäme. Emme nimittäin usko, että meitä auttaa mikään muu kuin se, että otamme itse tilanteen hallintaamme. Yhdessä olemme sairaan paljon vahvempia. Kokoamme siis taisteluun valmiin feministijoukon – ja yhdessä aiomme muuttaa maailman. Oletko mukana?

Meille sanottuja asioita, jotka ovat tehneet omana itsenämme elämisestä vähän vaikeampaa

Ulrikke

Minua on sanottu siveettömäksi.

Minua on sanottu epävakaaksi.

Minua on sanottu ylipainoiseksi.

Minua on kiusattu siitä, että minulla on miehen reidet.

Minua on kiusattu siitä, että minulla on ruma ääni.

Minua on kiusattu siksi, että kiusaajat luulivat minun
kestävän sen.

Minulle on sanottu, etten saa heittää palloa niin lujaa.

Minulle on sanottu, etteivät tytöt saa töniä toisia
jalkapallokentällä (mutta pojille se on tietenkin
sallittua...)

Minulle on sanottu, etten saa olla niin tosissani kun
harrastan urheilua.

Minulle on sanottu, että olen liian poikamainen.

Minulle on sanottu, että minun pitäisi pukeutua
vähemmän provosoivasti.

Minulle on sanottu, että vien liikaa tilaa.

Minulle on sanottu, että olen liian kovaääninen.

Minulle on sanottu, että olen liian vaativa.

Minulle on sanottu, että olen liian vahva.

Minulle on sanottu, että minun pitäisi rauhoittua.

Minulle on sanottu, että minun pitäisi hillitä kilpailu-
henkisyttäni.

Minulle on sanottu, etten ole arvokas.

Minulle on sanottu, että minun pitäisi olla vähemmän
oma itseni.

Sofie

Minua on sanottu rumaksi.

Minua on sanottu luuseriksi.

Minua on sanottu heikoksi.

Minua on sanottu raukaksi.

Minua on sanottu kiltiksi tytöksi.

Minua on sanottu jälkeenjääneeksi, koska minulla on Touretten oireyhtymä.

Minua on kiusattu siitä, että olen liian laiha.

Minua on kiusattu siitä, että minulla on huono iho.

Minua on kiusattu siitä, että olen hyvä koulussa.

Minulle on sanottu, ettei minun pitäisi yrittää niin helvetisti.

Minulle on sanottu, että minun pitäisi lakata olemasta niin nörtti.

Minulle on sanottu, että minun pitäisi lakata olemasta niin poliittisesti korrekti.

Minulle on sanottu, että minun pitäisi hillitä intoani – ketään ei kiinnosta.

Minulle on sanottu, että koko koulu puhuu minusta paskaa.

Minulle on sanottu, etten ole hauska kenenkään mielestä.

Minulle on sanottu, ettei kukaan pojista halua minua.

Testi:

Pääsetkö osaksi Tyttövoimaa-joukkoa?

Olet:

- A. tyttö
- B. poika
- C. kumpaakin
- D. et kumpaakaan

Lempivärisi on:

- A. sininen
- B. pinkki
- C. keltainen
- D. vihreä

Olet:

- A. feminiininen
- B. maskuliininen
- C. kumpaakin
- D. et kumpaakaan

Luokassasi olet:

- A. se, joka pulisee vähän liikaa
- B. se, joka usein osallistuu luokassa käytäviin keskusteluihin
- C. se, joka tuijottelee haaveillen ulos ikkunasta
- D. se, joka kertoo vitsejä ja saa kaikki muut nauramaan

Vapaa-ajallasi yleensä:

- A. kuuntelet musiikkia
- B. harrastat urheilua
- C. luet
- D. kuvittelet että olet roikkunut Instassa tunnin, mutta tajuat sitten viettäneesi siellä kolme tuntia :):):)

Eniten A-vastauksia: You're in!
Eniten B-vastauksia: You're in!
Eniten C-vastauksia: You're in!
Eniten D-vastauksia: You're in!

Kunniajäsenet

Dorothe Engelbretsdatter (1634–1716) oli Norjan ensimmäinen naisrunoilija ja -kirjailija, ja hän oli aikanaan hyvin suosittu. Monet uskoivat hänen miehensä kirjoittavan hänen tekstinsä, ja siksi häntä myös kritisoitiin paljon. Hän sai yhdeksän lasta, joista seitsemän kuoli synnytyksessä.

Camilla Collett (1813–1895) oli kirjailija, ja häntä pidetään Norjan ensimmäisenä feministinä. Collett oli sitä mieltä, että naisten tulisi kehittää itse-kunnioitustaan, ja taisteli naisten vapautumisen puolesta. Hänen inspiroimanaan opimme, että henkilökohtainen on poliittista.

Gro Harlem Brundtland (s. 1939) oli Norjan ensimmäinen naispääministeri. Hänen hallituksensa opittiin tuntemaan naisten hallituksena, ja siitä tuli maailmanluokan sensaatio. Kahdeksan kahdeksastatoista hallituksen jäsenestä oli naisia! Se oli todellista toisten tyttöjen tukemista!

Marit Bjørgen (s. 1980) on tähän mennessä tämän vuosisadan menestynein norjalaisurheilija. Hän ei ole mikään patsas eikä kuninkaallinen, vaikka monet mielellään kutsuvatkin häntä hiihtokuningattareksi ja teräsnaiseksi. Marit Bjørgen on lihaa ja verta, mutta täyttä timanttia. Meistä on siistiä, että hänellä on isot lihakset JA hän pukeutuu iltapukuihin.

Näyttelijä ja näyttämötaiteilija **Sarakka Gaup** (s. 1991) Kautokeinosta ja Oslostasta astui esiin ja avautui seksuaalisesta häirinnästä Saamelaiden Kansallisteatteri Beaivvášissa. #metoo

Mitä seksismi on?

Seksismi on sukupuoleen liittyvää syrjintää ja alistamista. Asenteet perustuvat usein stereotyyppioihin sekä vanhentuneisiin kliseisiin ja normeihin ja lähtevät siitä, että pojat ja tytöt ovat pohjimmiltaan erilaisia. Ei tarvitse kuin tehdä pikku kierros missä tahansa lelukaupassa: prinsessa-hameita ja vaaleanpunaista tytöille, supersankariasuja ja vaaleansinistä pojille (ihan kuin tytöt eivät voisi olla supersankareita tai pojat pitää vaaleanpunaisesta). Toinen esimerkki on se, että mies ansaitsee usein samasta työstä enemmän kuin nainen.

Vielä ikävämpiä ovat esimerkit, joita ei ole niin helppo havaita. Tytön perään voidaan esimerkiksi huudella ilkeitä kommentteja, jos hän on pukeutunut ns. provosoivasti. Tiedät varmasti klassisen heiton: »Hän hakee huomiota, kun kulkee tuollaisissa vaatteissa.» (Onko muka yleis-täkin, että tyttö on ihan: »Voisiko joku pliiis sanoa mua huoraksi koska mulla on avonainen kaula-aukko? Sitähän mä tällä haen. *Anyone?*») Toinen esimerkki on se, että poika saa kuulla olevansa heikko, jos itkee, niin kuin itkeminen ei olisi ihan luonnollinen asia.

Tätä voi sanoa arkipäivän seksismiksi, koska siihen törmää kaikkialla: juhlissa, koulussa, netissä, kadulla ja bussissa. Kielenkäytössämmekin sitä ilmenee jatkuvasti.

Seksimitesti

Miettkö, onko jokin lausahdus seksistinen? Kokeile tätä yksinkertaista testiä:

Vaihe 1: Vaihda se sukupuoli, johon viitataan, toiseen.

Vaihe 2: Kuulostaako lausahdus hölmöltä?

Jos lausahdus kuulostaa hölmöltä tai siinä ei ole mitään järkeä, se saattaa olla vanhentunut ja virheellinen kuvaus siitä, millaisia tytöt ja pojat ovat. Tässä muutama esimerkki kliseistä, joiden kohteena olevan sukupuolen olemme vaihtaneet. Huomaatko, mitä tapahtuu?

»Olet aika hauska pojaksi.»

»Sinun on aika naisistua!»

»Poikien kesken on aina kaikkea draamaa.»

»Pojat nyt aina ylireagoivat.»

»En pidä pojista, jotka vievät liian paljon tilaa.»

»Pojat eivät kestä mitään.»

»Se poika käyttää seksuaalisuuttaan hyväkseen.»

»Juokset niin kuin poika.»

»Sillä on vähän liian rivot jutut pojaksi.»

»Draamakuningas!»

»Itkee niin kuin pojat.»

»Tyttöpoika»

»Tuo poika ihan kerjää sitä, kun on pukeutunut noin.»

»Kiltti poika»

»Tytöillä on mielessä vain yksi asia...»

F-SANA

– Vihaatko miehiä, vai?

Monien mielessä sana 'feministi' yhdistyy valitettavasti johonkin negatiiviseen. Vaikka se, että joku on feministi, pohjimmiltaan tarkoittaa, että hän kannattaa tasa-arvoa (eli on järkevä ja moderni ihminen), moni epäröi tunnustautua sellaiseksi – nimenomaan siksi, että termiin yhä liittyy niin paljon ikäviä myyttejä. Onhan se kuultu monta kertaa: »En ole feministi, mutta kannatan kyllä tasa-arvoa.» Se on sama kuin sanoisi: »En ole kasvissyöjä, mutta en syö lihaa...» Sanan alussa oleva femi-osako se siitä tekee niin pelottavan, vai mikä siinä oikein on? Oli miten oli, myytihän ovat siitä jänniä, ettei niillä välttämättä ole mitään todellisuuspohjaa. Otammekin nyt esiin muutamia feministeihin liittyviä myyttejä, jotta useampi kenties olisi valmis käyttämään sitä nimitystä itsestään.

Myytti: Feministit ovat sitä mieltä, että tytöillä pitää olla enemmän oikeuksia kuin pojilla.

Tämä on todella kummallinen ja ironinen väite, sillä eihän ole mikään salaisuus, kumpaa sukupuolta on suosittu aikojen alusta asti. Johtuuko se siitä, että vallan jakaminen voi tuntua pelottavalta tai ikävältä? Vaikuttaa vähän siltä, että (jotkut) pojat luulevat tyttöjen oikeuksien parantamisen tarkoittavan heidän oikeuksiensa vähenemistä, ikään kuin tulisimme ja veisimme heiltä jotakin, joka kuuluu heille. On varmaan rentoa keikkua arvoasteikon yläaskelmalla, mutta kovin oikeudenmukaista se ei ole. Eivätkä tytöt ole varastamassa mitään pojilta. Tässä ei haeta mitään valtataistelua, sillä tasa-arvohan nimenomaan tarkoittaa, että kaikki jaetaan tasan.

Myytti: Feministit ovat miestenvihaajia.

Entä jos juttu käännetäänkin toisin päin: vihaavatko pojat ja miehet tyttöjä ja naisia, elleivät he taistele rinnallamme? Eivät. Ei kai siitä seuraa mitään hyvää, jos sukupuolet asetetaan näin toisiaan vastaan. Tasa-arvo on kaikkien parhaaksi. Haluamme korostaa, että rakastamme miehiä. Tunnetta tosi paljon hyviä miehiä. Makaamme miesten kanssa, seurustelemme miesten kanssa, meillä on perheissämme hienoja miehiä – jopa Ulriken kissa on mies (hänellä oli naiskissakin, mutta se karkasi). Emme siis vihaa miehiä, vihaamme vain yhteiskunnan rakenteita, jotka syrjivät ihmisiä sukupuolen perusteella.

Myytti: Feministit antavat kainalokarvojensa kasvaa ja vähät välittävät siitä, miltä näyttävät.

Breaking news: Se, onko jollakulla kainalokarvoja tai välittääkö hän siitä, miltä näyttää, ei kerro mitään siitä, kannattaako hän kaikille yhtäläisiä oikeuksia vai ei.

Myytti: Feministit ovat aina vihaisia.

Breaking news 2: Voimme olla pettyneitä, maassa, surullisia, tuohtuneita, kärsimättömiä, väsyneitä, turhautuneita tai tosiaan vihaisiakin. Eikä vihaisuudessa välttämättä ole mitään vikaa – varsinkaan, jos se johtaa johonkin rakentavaan. Joskus täytyy ehkä olla vihainen tullakseen kuuluksi. Naiset, jotka 70-luvulla osoittivat mieltään, olivat tosi kiukkuisia, ja he muuttivat yhteiskuntaa. Kiitos, esiäidit! <3

Fakta: Feministit kannattavat tasa-arvoa ja sukupuolten yhtäläisiä oikeuksia.

Feminismissä on useita erilaisia tavoitteita, ja feministit voivat tietenkin olla myös keskenään eri mieltä. Ydinasia on kuitenkin se, että taistelemme naisten oikeuksien puolesta saavuttaaksemme tasa-arvon.

Tyttöjen lain pykälät 1-3

Tyttöjen laki § 1:

Kaikki, jotka kannattavat tasa-arvoa, ovat tervetulleita **Tyttövoimaa**-joukkoon.

Tyttöjen laki § 2:

Taistelemme patriarkaattia vastaan, emme toisiamme vastaan.

Tyttöjen laki § 3:

Emme luovuta ennen kuin olemme saavuttaneet tasa-arvoisen aseman kaikille tytöille ja naisille.

Ulriken tarina

Olen kuusivuotias, ja asumme vuoden verran maalla, tarkemmin sanottuna Åsin kunnassa. Meillä on talo, jonka ikkunoista näkyy iso piha. Meillä on kissa, ja meillä on kylpyamme. Viihdyn Åsissa hyvin. Osittain se johtuu opettajasta, jonka nimi on Dag. Dag näkee minut ja kannustaa minua.

Kun vuoden jälkeen muutamme takaisin Osloon, Dag kirjoittaa suosituskirjeen uuteen kouluun, johon minun on määrä siirtyä:

Hei! Halusin kirjoittaa muutaman sanan Ulrikke Falchista, joka aloittaa toisen luokan Bolteløkkann koulussa syksyllä 2003.

Ensinnäkin: Voi teitä onnellisia!

Sosiaalisesti: Viihtyy vähän vanhempien lasten seurassa. (Kielellisesti edistynyt. Osa samanikäisistä ei aina pysy mukana siinä, miten Ulrikke leikkejä ohjailee.) Tietyissä asioissa hyvin kypsä ikäisekseen. Saattaa hyvin valita yksinolon ja viihtyä mainiosti kirjan tai piirustuksen parissa, elleivät muut halua samaa kuin hän. Voi leikkiä myös poikien kanssa, erityisesti niiden, jotka tietävät paljon jostakin asiasta. Maailmankaikeudesta, eläimistä jne. Ulrikke tuntee myös vetoa lapsiin, jotka ovat taitavia ilmaisemaan itseään ja joilla on hyvä mielikuvitus. Melko lujaluonteinen. Pelaa jalkapalloa. Itsevarma, omanarvontuntoinen. Hyvä perustelevaan asiansa. Erittäin vahva suullinen ilmaisu. Aikuinen pääsee helposti hänen lähelleen, jos kyseinen aikuinen vain käyttää kielellisesti sopivaa lähestymistapaa. Hyvä puhumaan tunteistaan ja kertomaan kokemuksistaan.

*On aina toisinaan surullinen ja kärsii jonkinlaisesta
»maailmantuskasta». Dramaattinen tunne-elämä.
Pitää rock and rollista!*

Uuden koulun aloittaminen ei sinänsä huoleta minua. Muutamme koska äiti ja isä eroavat, joten murehdin ainoastaan sitä, onko heillä kaikki hyvin. Ja mitä hittoa oikein tapahtui. Emmekö me enää ole perhe? Asunko siis kahdessa paikassa? Joka toinen viikko? Tuntuu niin turhalta panna kaikki mullin mallin, kun maalla asuminen on toiminut niin hyvin. On ollut kissa ja piha.

Me kuitenkin muutamme Osloon, vaikuttaa siltä ettei minulla kuusivuotiaana ole asiaan juuri sananvaltaa. Asuimme Oslossa viisivuotiaiksi asti (siis kaksois-siskoni Emilie ja minä), joten eihän meidän tarvitse kuin mennä taas samaan kaveriporukkaan ja entisiin paikkoihin. Oslo on tuttu. Haasteita tuottaa kahdessa paikassa asuminen. Myöhään iltaisin kuulemme, miten äiti ja isä keskustelevat puhelimesta. Jollakin tapaa he yrittävät peitellä keskinäistä konfliktiaan meiltä, mutta se siinä ehkä onkin pahinta, se, ettei tiedä, mitä on tapahtunut.

Emilie ja minä olemme koulussa samalla luokalla. Olemme onnekkaita, koska meillä on aina toisemme. Emilie on hiljainen ja kiltti, hän on aina mukautunut minun dramaattiseen tunne-elämäni ja oppinut olemaan vaatimatta tilaa itselleen, koska minä olen aina vaatinut sitä liiankin kanssa. Emiliesta pitävät niin opettajat kuin luokan työtökin. Hän on herttainen, pieni ja varovainen. Hän sopeutuu mihin tahansa eikä koskaan ole vaivaksi kenellekään.

Toisin kuin minä. Minä pidän välitunneista ja liikunnasta. Minä juoksen yhtä lujaa kuin pojat, heitän pisimmälle, huudan ja nauran äänekkäimmin.

Välitunneilla olen innoissani. Pelaamme usein polttopalloa, ja minusta se on mahtavaa. Otan juosten vauhtia, jotta voin loikkia pitkät askeleet. Lasken hiljaa mielessäni. 1, 2, 3. Heitän niin lujaa kuin pystyn. Sivustalla on koko ajan enemmän huutajia: Polttakaa Ulrikke! He haluavat minut ulos, jotta pääsisivät itse takaisin rinkiin. Heitä ärsyttää ja suututtaa, että pääsin polttamaan heidät. Mutta minä olen ylpeä siitä, että olen nopea, vahva ja fiksu. Riemuitsen voitostani, kaikki saavat kuulla että juuri minä sain poltettua eniten pelaajia. Pelaan mielelläni myös jalkapalloa, mutta minua ei aina oteta mukaan. Poikien mielestä olen liian väkivaltainen tytöksi.

Viisi vuotta myöhemmin, kun olen käynyt uutta koulua jo jonkin aikaa, luokanvalvojani kirjoittaa sosiaalisista valmiuksistani seuraavasti:

Ulriken ystävät vaihtuvat, mutta hän sopeutuu hyvin ympäristöönsä, eikä hänellä ole vaikeuksia kiusaamisen kanssa. Hän on vahva ja taipumaton, ja monille se on ongelma. Ulrikke vie liikaa tilaa, ja hänen pitäisi hillitä käytöstään. Kykyä asettaa välillä toiset itsensä edelle tulisi kehittää.

Sitä, mistä yksi opettaja oli minussa pitänyt, toinen opettaja luonnehtii ongelmaksi. Minä vien liikaa tilaa. Viisi vuotta myöhemmin taitoni ja ominaisuuteni ovatkin negatiivisia. Olen liikaa, olen liian vahva, olen liian taipumaton. Mutta minähän olen innostunut ja fiksu. Haluan näyttää sen, haluan kehuja ja kannustusta. Sen sijaan minulle sanotaan, etten saa heittää niin lujaa. En saa taklata, en puolustaa niin tiiviisti. En saa puhua niin kovaan ääneen. En saa päihittää kaikkia muita.

Olisiko pojalle sanottu samoin?

Minä en mahdu pienen, sievän ja tottelevaisen tytön muottiin, se tulee selväksi. Kaksoissiskoni mahtuu, ja se vain alleviivaa sitä, että minä en mahdu.

Kiinnitin jo lapsena huomiota kehooni, muun muassa siksi että minua ja kaksoissiskoani vertailtiin. Emilie syntyi kaksi minuuttia aikaisemmin. Hänen säärensä olivat syntyessä epämuodostuneet, koska minä olin vienyt liikaa tilaa vatsassa.

Emilie on aina ollut lyhyempi kuin minä, ja koska olemme muutenkin erinäköisiä, monet luulivat meitä isosiskoksi ja pikkusiskoksi. Minä olin aina isosisko. Olin pidempi. Isompi.

Kokoeroa selitettiin sillä, että minä söin enemmän. Minä ylpeilinkin sillä, että söin aina kaiken, lautasen tyhjäksi. Emilien kanssa saattoi olla hankalampaa, hänellä oli huono ruokahalu eikä hän pitänyt vihanneksista.

Tiedän, ettei tuolla selityksellä koskaan tarkoitettu mitään pahaa eikä yritetty vihjata että syön liikaa tai olen liian iso. Sen oli tarkoitus olla totuus, jonka voisin hyväksyä. Selitys siitä, miten maailma toimii, ja miten minä voisin siihen sopeutua. Mutta nuo sanat jäivät kuitenkin mieleeni.

Totuus oli, että olin isompi, että vein enemmän tilaa, ja koin, että monet aikuiset eivät pitäneet minusta.

Olen kahdeksan, kun päätän, etten enää olisi isoin. Seison eteisen kokovartalopeilin edessä ja päätän, että heti kun olen tarpeeksi vanha, menen jonkin kuntokeskuksen asiakkaaksi. Harrastan jo sekä jalkapalloa että koripalloa, mutta olen saanut päähäni, että kuntokeskus on paikka, jossa laihdutetaan. Kuinka vanha pitää olla, että voi ostaa jäsenyyden kuntokeskukseen? Elixiaassa ikäraja on 15. Siihen on seitsemän vuotta. Seitsemän vuoden päästä voin alkaa laihduttaa.

Sofien tarina

Olen 15-vuotias ja jättänyt koulun kesken, ja masennuksesta on tullut paras ystäväni ja pahin viholliseni. Jos ihmisen on tarkoitus esittää omassa elämässään pääroolia, tämä on kyllä käsittämättömän heikko esitys. Taidan mieluummin esittää uhrin roolia omassa elämässäni. Pääroolia minulla ei ainakaan ole. Olen kai oikeastaan sivuosassa, merkityksetön hahmo, joka olisi hyvin voitu kirjoittaa ulos sarjasta jo kauan sitten. Jos elämäni olisi elokuva, se haukuttaisiin lyttyyn. Sitä kritisoitaisiin surkeasta käsikirjoituksesta ja täysin tyhjänpäiväisestä tarinasta, jossa kohokohtia ei juuri ole. Tai on siinä yksi aika hieno huippukohta, nimittäin päivä, jona jaksan kävellä koko lyhyen matkan postilaatikolle ja takaisin. Yes, siinä jännittyy draaman kaari äärimmilleen. Toisaalta sama konflikti toistuu joka ikinen aamu: äiti koettaa sitkeästi vakuuttaa minut siitä, että minun pitäisi mennä kouluun, ja riita huipentuu aina siihen, että me molemmat alamme itkeä ja minä kiljun, että hän voi luovuttaa saman tien, etten enää ikipäivänä poistu kotoa. Minnekään. Sofie Frøysaasta kertova elokuva – sinulle, joka pidät sekavasta psykologisesta draamasta. Yksi tähti.

Enimmäkseen vain makaan sängyssäni, mutta pidän huolen siitä, että siivoan huoneeni joka päivä. Viikkaan vaatteeni niin siististi kuin osaan, jopa alusvaatteeni on tarkasti laskostettu ja järjestelty värien ja kuosien mukaan. Pesen ja kuuraan ja järjestelen paikkoja, pesen niin että rystysteni iho halkeilee ja minun pitää levittää niihin paksultti käsivoidetta jottei niistä alkaisi vuotaa verta. Herään usein öisin siihen että käsiini koskee, kun lakana raapii kuivaa ihoa.

Miksi tyttöjen ulkonäkö on kaikkien asia? Miksi tytöt antavat helposti anteeksi poikien törkeän käytöksen? Miksi tytöt kärsivät enemmän mielenterveysongelmista kuin pojat? Näiden asioiden on muututtava! **Sofie Froysaa** ja **Ulrikke Falch** ovat kirjoittaneet kirjan, jonka olisivat itse halunneet lukea teini-ikäisinä. Omiin kipeisiin kokemuksiinsa peilaten he todistavat, että moni luutunut ja syrjivä käyttäytymismalli on aika räjäyttää ilmaan. Kirja tarjoaa myös ratkaisumalleja vaikeiden tilanteiden hoitamiseen.

Tyttövoimaa! Ensiapupakkaus on tinkimätön, eloisa ja hauska opas positiivisempaan ja vahvempaan tyttöyteen. Yhdessä muutamme maailman – oletko mukana?

Sofie Froysaa on norjalainen stand-up-koomikko ja **Ulrikke Falch** näyttelijä ja some-vaikuttaja, joka nousi kuuluisuuteen Skam-sarjan Vildenä.

